

**Examenul național de bacalaureat 2021
Proba E. b)**

**Limba și literatura maghiară maternă
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE**

Filiera teoretică – Profilul umanist; Filiera vocațională – Profilul pedagogic

Testul 10

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem.
- Se acordă zece puncte din oficiu. Punctajul total este de 100 de puncte. Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.
- În cazul itemilor obiectivi, alegerea de către elev a două variante de răspuns duce la anularea rezolvării exercițiului respectiv.

I. TÉTEL **(30 de puncte)**

a. Cím és szövegegész viszonya **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A cím tájverset ígér, konkrét helyszínt jelöl meg. A park, bár mesterségesen kialakított környezet, mégis a természet darabkája, tulajdonképpen kert, így a hajdani Édent, a büntelenséget és harmóniát is jelképezheti. A tájverset megelőlegező olvasói elvárás nem teljesül, mert a tájelemek jelenléte pusztá dekoráció, a hangulatiság hordozója. A pozitív érzéseket ígérő cím ellentétben áll a versben megjelenő fájdalmas, elégikus lemondással, dekadens halálérzettel stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. A vershelyzet és a versbeszéd jellemzői **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. A vershelyzetnek konkrét tér- és idővonatkozásai vannak: a beszélőt az őszi, hajnali parkban látjuk. A hervadó, őszi környezet az egyetemes elmúlás gondolatát ébreszti fel a lírai énben. A versbeszéd személytelen az első szakaszban, majd az igék ragozása pl. „gázolok,” „félek” jelzi a lírai én jelenlétét, itt már a konkrét vershelyzet szereplőjeként érzékeljük. Erősebb a képek által közvetített hangulatiság, mint a vallomás, a lírai én fájdalmát a környezet hordozza. A versbeszéd összetett és változó, a közvetlen vallomásosságot háttérbe szorítja a képi közvetettség, a metaforikus beszéd stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. A költői képek és alakzatok hordozta érzés, jelentés **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Az első szakaszban a hold, a hegycsúcs, a fent, a magasság látványa jelenik meg, ezt váltja a második szakaszban a park, a sár képe, a harmadik strófában a konkrét tájélménytől a filozófiai mondanivalóhoz érkezik el a meditáció, az erőteljes hangulatiság belső tájat sejtet. A jelentésképzésben fontos szerepet játszik a zeneiség, amelyet az alliterációk („halk hangon”), a hangutánzó, hangulatfestő szavak („sírdogálnak”, „megcsobbanó”, „surranó”, „ellebeg”, „halkan”) hordoznak: csendes fájdalmat, elégikus beletörődést közvetítenek. A „szelíd, lágy menüettek” szinesztézia egyfajta múlt és boldogság iránti nosztalgiát fejez ki, a dallamos hangzású menüett szó egykori sejtelmes atmoszférájú bálokat, örömteli pillanatokat idéz meg játékosan. Az „édes íz”, „késő vág”, „selyembevont bokák” jelzős szerkezetek, az „édes, lázas képek” álszinesztézia is az elveszett ifjúság, az elszalasztott lehetőségek és a be nem teljesült szerelmek fájó nosztalgiáját érzékeltetik stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,
részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,
kísérlet a válaszadásra 1 pont.

d. Az impresszionista és szimbolista stílus jellemzői a versben **5 pont**

Érvényes, szövegpéldákkal alátámasztott, kifejtett válasz 5 pont

(pl. Az impresszionizmus és szimbolizmus stílusjegyei egyaránt megtalálhatóak a versben.

Az erőteljes hangulatiság, a hajnalmotívum, a táj mint benyomást kiváltó tényező szerepeltetése, az emlékezés témája, a jelzőhalmaz és a nominális stílus, a szinesztéziás együttérzések az impresszionista líra jellegzetességei. Szimbolista stílusjegy a látomásos jelleg, a zeneiség, a szimbólumalkotás. Megjelenik a finom erotika (a „*halk, surranó, selyembevont bokákkal*” szinesztéziában), tobzódnak a versben a színek, hangok, hangulatok, dekoratív elemek, amelyek megszépítik és elfogadhatóvá teszik az elfogadhatatlant: az emberi élet is őszbe hanyatlik, az eltűnt ifjúság csak késő vágy, a teljes élet illúzió lehet csupán stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

Tökéletesen összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat **5 pont**

összefüggő szöveg, logikus gondolatmenet, részben helyes fogalomhasználat 4 pont,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat 3 pont,

logikus gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 2 pont,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat 1 pont.

Helyesírás

5 pont

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

II. TÉTEL **(30 pont)**

1. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Minden helyes társítás 1 pontot ér. Több társítás esetén a válasz érvénytelen. Helyes válaszok:

Évszám	Esemény
1803	Edélyi arisztokraták megvásárolták a telket, amire az első kőszínház épült.
1906	Megtartották az utolsó előadást.
1919	Az épületet átvette a román adminisztráció.
1934	Lebontották az épületet.
1937	Megnyitották a helyére épült Akadémiai Kollégiumot.

5 pont

2. Konkrét, explicit információk felismerése és visszakeresése. Rövid válasz megfogalmazása a következő, szövegből vett információk alapján: „*Káli Nagy Lázár leírásából fogalmat lehet arról alkotni, hogy milyen volt a belső tere: a korabeli európai színházak színvonalán állt, három süllyesztője volt, alatta kerékszerkezetes, gyors díszletváltásra alkalmas gépezettel. [...] Káli Nagy leírásából az is kiderül, hogy a kolozsváriak a bécsi Theater an der Wien mintájára építkeztek, a színház remek színpadtechnikával rendelkezett, a deszkákra akár szekerekkel is rá lehetett menni. A színház 1200 néző befogadására volt alkalmas, de zsúfoltan akár 1500-an is elfértek, tudtuk meg.*”

5 pont

3. A kommunikációs funkció (tájékoztató) megnevezése (2 pont), **indoklás** (3 pont)

5 pont

4. Témához való igazodás

5 pont

A leíró szöveg követelményeinek betartása

5 pont

Logikus gondolatvezetés, szövegkohézió, nyelvi igényesség, helyesírás

5 pont

Megjegyzés: A feladatok sorrendjének betartása nem kötelező. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.

III. TÉTEL

(30 de puncte)

a. a választott alkotás műfaji sajátosságai

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Kosztolányi*: 20. századi novella: kispikái műfaj; a valóság egy szűkebb részletét ragadja meg, sűrített, tömör; kevés szereplővel dolgozik (Takács Pista, apa, Szász bácsi, főnök); cselekménye egy szálon fut; csattanó; beavatástörténet: az avatás során a főszereplő egyik állapotból a másikba jut, régi nívóiban megsemmisül; szellemi beérés, a fiatal fiú az avatás eredményeként tanításban is részesül, titkok tudójává válik; átmenetrítus: a gyermek belép a felnőttek világába, s tanúja lesz az eddig istenített felnőttek gyengeségeinek, esendőségeinek; labirintustörténet: az útvesztettség félelme, a gyermek bolyong a hivatal zezugos útvesztőjében, eltéved, segítségre van szüksége az eligazodásban (Szász bácsi); külső, objektív, kísérő narrátor jelenléte;

Mikszáth: romantikus és realista színezetű novella: kispikái műfaj; a valóság egy szűkebb részletét ragadja meg, sűrített, tömör; kevés szereplővel dolgozik (Olej Tamás, Anika, Matyi, Taláry herceg); cselekménye egy szálon fut; csattanó; elbeszélésmódjára jellemző a drámaiság; a sok kihagyás miatt a balladával rokonítható;

Tamási: 20. századi klasszikus modern regény, az Ábel-trilógia darabja; prózai formájú; kötetlen modorban elbeszélte történet-sorozat; nagy terjedelmű, hosszú időtartamot felölelő történetet ábrázol, cselekménye szerteágazó; fő- és mellékszereplők; a történet-szövés mellett fontos szerepet kap a szereplők érzés- és gondolatvilága, a jellemfejlődés; részben fejlődésregény pl. Ábel beavatódik a felnőttek világába, de felnőtté válása nem tudatos; pikareszkregény pl. kaland, hányattatás, izgalmas, fordultatos cselekmény, sűrítési technika; a műben sok a mesei elem pl. vándorlás, akadályok, segítő állatok, szabadság, igazság; az író E/1-ben szólal meg, főhős és narrátor egy személyben stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

b. a mű stílusirányzatának jellemzői

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Kosztolányi*: a realizmus jellemzői: alakjai az író korának polgári életéből valók; a kisemberek életének üressé, jelentéktelenné válását tárja fel; kíméletlen pontossággal mutatja be az emberi lelket, a gondolatokat és indulatokat; objektív ábrázolásmód (a hivatal bemutatása); jellemző rá a freudi léleklátás (az alá- fölérendeltségi viszonyok embertelensége, esetlegessége);

Mikszáth: a romantika és realizmus jellemzői; romantika: lírai keretbe öltöztetett forma pl. a mű eleji és végi dal, váratlan fordulatok pl. az akol felgyújtása, sejtelmesség, túlzások, eszményített nőalak, a lányszöktetés, különös téma pl. a különös alakja, különös jellemek, dilemma, festői tájleírás; realizmus: a brezinai világ bemutatása, a korabeli társadalom képe (pl. elítélik a bacsát, hogy még a felesége temetésén sem sírt), valóságos kép a nemesember tette, aki gyönyörszerzés céljából megszerez egy naiv lányt (írói ellenszenv);

Tamási: a realizmus jellemzői: realista valóságrajz pl. a kemény hegyi élet, az erdei munka, a küzdelem a természeti erővel jelenti a létezés egyetlen módját az 1920-as években a Hargitán; a szereplők típusosok, egy társadalmi réteg képviselői pl. a generációkon átívelő erdőpásztorlás; realiztikus előadásmód, amelynek komorságát oldja a humor és a báj; a sűrítés technikája; stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszadásra 1 pont.

c. történetalakítás a választott műben

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz 5 pont

(pl. *Kosztolányi*: a novella szerkezete alapvetően metonimikus: ok-okozati összefüggés, időben folyamatosan előrehaladó cselekmény, realiztikus helyszín és szereplők, a cselekmény mozzanatainak sorrendbeli megtartása – pl. bevezetés: Takács Pista küldetésteljesítő feladata (kamrakulcs), bonyodalom: a tízéves kisfiú találkozása a „Hivatallal”, a bonyodalom kifejtése: bolyongás a folyosón, az apával való találkozás jelenete, tetőpont: az apa megváltozott viselkedése a főnök előtt, befejezés: a lelkileg összeomlott gyermek távozása a hivatalból; a

novella metaforikus elemeket is tartalmaz pl. a kulcs a felnőtt világ megismerésének eszköze, a hivatal labirintus (Ariadné fonala), a repülő a szabadság, a menekülés jelképe;

Mikszáth: a novella szerkezete alapvetően metonimikus: ok-okozati összefüggés, időben folyamatosan előrehaladó cselekmény, realiztikus helyszín és szereplők, a cselekmény mozzanatainak sorrendbeli megtartása – pl. hosszúra nyúlt bevezetés: idilli helyszín, a szereplők és a bacsa élettörténete, bonyodalom: a herceg látogatása, tetőpont: az alku, befejezés: tragédia, a balladákra jellemző bűn-bűnhődés motívum, epilógus: a következmények, a fekete folt; metaforikus összefüggések a műben pl. az akol felégetése: engesztelő áldozat, a fekete folt: szégyenfolt Olej Tamás lelkén, a tükör motívum: a lelkiismeretfurdalás jele, a természet: az Éden jelképe;

Tamási: életképszerű tablók és novellisztikus történetek alkotják a cselekményt; a szerkezetre a metonimikusság mellett a metaforikusság jellemző; metonimikusság: ok-okozati összefüggés, időben folyamatosan előrehaladó cselekmény, realiztikus helyszín és szereplők, a cselekmény mozzanatainak sorrendbeli megtartása, a történetre való fókuszálás, a valóság illúziójának keltése – pl. expozíció: a főszereplő (Szakállas Ábel) bemutatása, családi körülmények, történelmi korszak, bonyodalom: szeptember 30, Ábelt az apja elszegődötti erdőpásztornak a Hargitára, a bonyodalom kifejtése: az útrakészülődés mozzanatai, Ábel döntése (elmegegy megkeresni Káint), befejezés: Ábel felmond, kutyájával, Bolhával, nekivág az országnak; metaforikusság: a végkifejlethez közeledve a cselekmény másodlagossá válik, Ábel jelkép: az önmaguk megismerése felé vezető utat keresők jelképe *stb.*),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz 4 pont,

részben érvényes, kifejtett válasz 3 pont,

részben érvényes, részben kifejtett válasz 2 pont,

kísérlet a válaszáadásra 1 pont.

d. apakép a választott alkotásban

5 pont

Érvényes, műismereten alapuló, kifejtett válasz, a témát meghatározó sajátossága 5 pont

(pl. *Kosztolányi:* Takács Pista útja a hivatalba az édesapjához, a kisleány ruházatából következtetni lehet az otthoni viszonyokra és az apa társadalmi helyzetére; a „Hivatal” a gyermeki képzeletben misztikus fogalomként élt, ez hatalmat, tekintélyt és tiszteletet biztosított családon belül az apának; az apával való találkozás feltárja az apa-fiú kapcsolat sokrétűségét, a tekintélyelv viszonylagosságát, az apa durva viselkedése pl. korholja a fiát, lekicsinylően beszél róla a kollégájának; az apa megváltozott viselkedése a főnök jelenlétében pl. hízelgő, szokatlan hangnemben beszélt fiával, dicsérte őt; a fiú döbbenete, zavarodottsága; Pista csalódott apjában, a felnőttekben, lelkileg összeomlott, szótlannul, sírva ment ki az épületből; gyermekségének vége, elkezdődött a lelki nagykorúsodás fájdalmas folyamata;

Mikszáth: Olej Tamás lelki rajza; a falubeliek „az erdő vadállatának” nevezik, nem sírt a felesége temetésén; az üresség, a kiüresedés jelzi fájdalmát; a legfontosabb érték számára a nyáj, a mulandóságról töprengve nem Anika elvesztését hiányolja, hanem a nyáját, pl. sajnálja, hogy Anika nem fiúnak született; „Anikát nem sokkal szerette jobban, mint kedvenc bárányát”; Olej és a herceg közötti ellentét során kiderül, hogy mint bacsa hűséges szolgálja a hercegnek, de apaként meg is fenyegeti őt, apaként nem a becsület tartja vissza az alkutól; a brezinai akol felajánlásakor lelkében küzd az önvád és a kísértés; bűntudat – pl. sír, betegeskedik, félrebeszél, nem tud szembenézni a tükörképével, hallja a felesége hangját; a természet is ítélő erő; a brezinai akol felgyújtása, a helyén maradt fekete folt – szégyenfolt Olej Tamás lelkén; Olej megcáfolja a népitéletet: valójában érző lélek;

Tamási: Szakállas Gergely közbiztonsági erdőpásztor, családjától távol, a hegyen lakik egy kis kalyibában, ritkán jár haza, legtöbbször csak akkor, ha fogytán van az élelme; igazi székely ember, egyszerű, őszinte, furfangos észjárású; Ábel egyedüli gyermek, ezt nem bánja, mert a szülei őt is csak nehezen tudják iskolába járatni, s ruhával ellátni; a regényben Ábel és az apa közötti viszony szeretetteljes, fondorlatosság, szellemesség jellemző párbeszédükre pl. a bonyodalom kezdete során csapdát állít fiának, elszegődötti erdőpásztornak a Hargitára; új munkahelyére az apa vezeti el; Ábel szeretetre, elismerésre vágyik, meg akar felelni az apa elvárásainak; generációs konfliktus van Ábel és az apa között, bár szeretik egymást, de rivalizálnak pl. Ábel meg akarja mutatni az apjának, hogy meg tud állni a saját lábán, nincs szüksége segítségre, de ugyanakkor elvárja, hogy az apa elismerje, hogy önálló, felnőtt ember

lett; az apja óvatosan, hosszas előkészítés után közli Ábellel anyja halálhírét, majd osztozik fiával annak gyászában pl. vele marad éjszakára az erdei házban stb.),

érvényes, de csak részben kifejtett válasz *4 pont*,

részben érvényes, kifejtett válasz *3 pont*,

részben érvényes, részben kifejtett válasz *2 pont*,

kísérlet a válaszadásra *1 pont*.

Az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása, logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalomhasználat **5 pont**

Összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása *5 pont*,

összefüggő szöveg, a feladatsor által közvetített értelmezési szempontokhoz való igazodás/ezeknek egyéni szempontokkal való kiegészítése, logikus gondolatmenet, helyes fogalomhasználat, az értekezés tartalmi és formai jegyeinek *részleges* betartása *4 pont*,

helyenként töredezett gondolatmenet, helyes fogalomhasználat *3 pont*, helyenként töredezett gondolatmenet, *helytelen* fogalomhasználat *2 pont*,

töredezett gondolatmenet, helytelen fogalomhasználat, *kísérlet a válaszadásra 1 pont*.

Helyesírás **5 pont**

Bármilyen, a javítókulcstól eltérő helyes válasz maximális pontot ér.